

แผน National e-Payment : ก้าวสำคัญ...ต้นผู้บริโภคสู่ยุคชำระเงินออนไลน์

ประเด็นสำคัญ

- ปัจจุบัน ทางกรไทยกำลังเดินหน้าตามแผน National e-Payment ซึ่งถือเป็นก้าวที่สำคัญที่จะพลิกโฉมรูปแบบการชำระเงินของไทยในอนาคต
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทยมองว่า ผู้บริโภคจะเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์สูงสุด เพราะการโอนเงิน-ชำระเงินในชีวิตประจำวัน จะมีความสะดวกมากขึ้นไม่ต้องพกเงินสดมากเหมือนเมื่อก่อน เป็นผลจากค่าธรรมเนียมการให้บริการโอนเงินต่อรายการที่ถูกลง มูลค่าขึ้นต่ำในการชำระเงินโดยใช้บัตรได้ที่ลดลง ความปลอดภัยที่เพิ่มขึ้น และการติดต่อภาครัฐที่จะมีความสะดวกมากขึ้น
- ในขณะที่ผลกระทบต่อภาครัฐกิจและเศรษฐกิจนั้น จะส่งผลให้จำนวนผู้ให้บริการชำระเงินรายใหม่เพิ่มขึ้น ธุรกิจ E-Commerce ขยายตัวเพิ่มขึ้น และลดต้นทุนของระบบเศรษฐกิจในภาพรวม
- กลไกสำคัญในการสนับสนุนแผนดังกล่าว ให้ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมคงต้องอาศัยการประสานงาน ใน 3 ด้าน คือ

การสนับสนุนและความต่อเนื่องของการดำเนินนโยบายจากภาคส่วนต่างๆ

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โครงสร้างราคาค่าธรรมเนียมที่จูงใจ

ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้เล่นเพิ่มเติมในแต่ละขั้นตอนของระบบชำระเงิน ซึ่งจะกระตุ้นให้มีการแข่งขันเพิ่มขึ้น และสะท้อนผ่านค่าธรรมเนียม/ค่าบริการที่ลดลงในที่สุด

เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 ที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan) ซึ่งถือเป็นก้าวที่สำคัญที่จะพลิกโฉมรูปแบบการชำระเงินของไทยในอนาคต

เนื่องจากหลักสำคัญของแผนดังกล่าว คือการพัฒนาการชำระเงินของไทยให้เข้าสู่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) เพื่อทดแทนการชำระเงินแบบเงินสดอย่างครบวงจร ภายในอีก 1 ปีครึ่ง

สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมและกระบวนการทางเศรษฐกิจและสังคมของทุกภาคส่วน

การชำระเงิน (Payment) หมายถึงอะไร และการชำระเงินของไทยในปัจจุบันเป็นอย่างไร

ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของผู้บริโภคในแต่ละวันนั้น คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องมีการจ่ายเงิน ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายเงินเพื่อซื้ออาหาร ซื้อสินค้าและบริการต่างๆ ค่าสาธารณูปโภค(ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์) รวมถึงค่าเดินทาง ซึ่งกิจกรรมต่างๆเหล่านั้น ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับการชำระเงินทั้งสิ้น

เนื่องจากการส่งมอบเงินระหว่างผู้จ่ายเงินและผู้รับเงิน ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคล ร้านค้า หรือหน่วยงานต่างๆ ซึ่งในด้านของช่องทางการชำระเงินนั้น กล่าวได้ว่า ในปัจจุบันการจ่ายด้วย“เงินสด” ถือเป็นวิธีการแต่ดั้งเดิม และยังคงเป็นวิธีหลักในชำระเงินหลักของคนไทยมาตลอด

แม้ว่าการโอนเงินสดจาก ATM ของธนาคารพาณิชย์จะมีสัดส่วนที่ลดลงมาอยู่ที่ประมาณ 30% ของการทำธุรกรรมชำระเงินต่างๆก็ตาม (จากสัดส่วนที่ 45% เมื่อ 10 ปีก่อน)

ในขณะที่ด้วยการพัฒนาของเทคโนโลยีได้ส่งผลให้มีรูปแบบการชำระเงินใหม่ๆ เกิดขึ้น เพื่อเสนอเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภคด้วยบริการที่สะดวกและรวดเร็ว

ส่งผลให้การชำระเงินผ่าน “ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์” อาทิเช่น การ โอน/ตัดเงินล่วงหน้าอัตโนมัติ บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต/ มือถือ บัตรเดบิต บัตรเครดิต มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ตามลำดับ

ส่วนในด้านของตัวกลางผู้ให้บริการนั้น ธนาคารพาณิชย์ถือเป็นผู้ให้บริการหลักในการรับชำระเงิน ถึงแม้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจะมีผู้ให้บริการอื่นๆ ที่ไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ (อาทิเช่น ผู้ให้บริการโทรศัพท์มือถือ ผู้ให้บริการค้าปลีก และผู้ให้บริการทางการเงินอื่น) เข้ามาในตลาดเพิ่มขึ้น ตามการพัฒนาของเทคโนโลยีต่างๆ แต่การให้บริการยังคงอยู่ในขอบเขตที่จำกัดกว่า ส่งผลให้ในภาพรวมแล้วธนาคารพาณิชย์ยังคงเป็นผู้ให้บริการหลักในปัจจุบันด้วยสัดส่วนที่สูงกว่า 75%ของปริมาณธุรกรรมทั้งหมด

- ช่องทาง และสัดส่วนของธุรกรรมชำระเงินในปัจจุบัน (ไม่รวมการถอนเงินที่เคาน์เตอร์ธนาคาร)*

มองไปข้างหน้า ... โฉมหน้าการชำระเงินในอนาคตจะเปลี่ยนไปจากการผลักดันของภาครัฐผ่านแผน National e-Payment Master Plan

ศูนย์วิจัยกสิกรไทยมองว่า การที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตได้โดยสะดวกมากขึ้น ผ่านอุปกรณ์พกพาในรูปแบบต่างๆ ผสมกับการเดินทางโครงการต่างๆ ด้วยการผลักดันของภาครัฐ ด้วยความร่วมมือของภาคเอกชนตาม แผน National e-Payment ซึ่งหากเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้ภายในสิ้นปี 2560 คงจะมีผลให้ พฤติกรรมการชำระเงินของภาคธุรกิจและครัวเรือนไทยแตกต่างออกไปจากปัจจุบันอย่างชัดเจนขึ้น

ผลกระทบ: ภาคครัวเรือนน่าจะเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์มากที่สุด...ผ่านการชำระเงินที่มีขีดจำกัดลดลง

- ธุรกรรมการ โอนเงิน/ จ่ายเงินรายย่อย และการใช้การ์ดแทนเงินสดในชีวิตประจำวันจะเพิ่มขึ้น อย่างมาก เป็นผลจาก ☺ ความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการ โอนเงิน/ จ่ายเงินรายย่อยที่จะเกิดขึ้น ได้ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านช่องทางต่างๆ ด้วยการ ใช้เลขบัตรประชาชน และเบอร์มือถือ ซึ่งจำได้ง่ายกว่าเลขที่บัญชีธนาคาร และยังสามารถโอนข้ามธนาคาร และข้ามค่ายของผู้ให้บริการได้ (อาทิเช่น บัญชีธนาคาร ไปบัญชี e-wallet ของผู้ให้บริการมือถือ เป็นต้น) ซึ่งคาดว่าทางการเองก็มีแผนในการออกแบบหน้าจอการใช้งานให้ใช้ง่ายและไม่ซับซ้อน โดยคาดว่าน่าจะให้บริการได้ภายในไตรมาส 3/2559

ในขณะที่การซื้อของ จ่ายค่าบริการ หรือชำระค่าโดยสาร ด้วยบัตรเดบิต และเครดิต ที่จะสะดวกขึ้น ทั้งจากจำนวนเครื่องรับบัตรที่จะเพิ่มขึ้นตามแผน (จากปัจจุบันเครื่องรับบัตร 3 แสนกว่าเครื่องเป็น 2 ล้านกว่าเครื่อง) ครอบคลุมทั้งร้านค้าปลีกรายย่อย หรือ โชว์ห่วย ไปจนถึงหน่วยงานภาครัฐ

นอกจากนั้น ในอนาคตอาจพัฒนาไปสู่การใช้บัตรประชาชนแทนบัตรเดบิตในการรูดชำระเงินได้ ซึ่งจะทำให้มีความสะดวกจากการที่ไม่ต้องพกบัตรหลายใบให้หนักกระเป๋า

- ☺ ค่าธรรมเนียมการใช้บริการ โอนเงินต่อรายการที่ถูกลง จากปัจจุบันที่ 10 -35 บาท จากการผลักดันของภาครัฐเพื่อให้ผู้ที่ต้องการ โอนเงินด้วยมูลค่าที่ไม่สูงมากก็สามารถใช้บริการได้ ตัวอย่างค่าธรรมเนียมการโอนเงินในปัจจุบัน

☺ มูลค่าขั้นต่ำในการชำระเงินโดยใช้บัตรได้ที่ลดลง โดยไม่ต้องล่วงหน้าจะต้องซื้อขั้นต่ำตามเกณฑ์ที่ร้านค้ากำหนดที่ 500-1,000 บาทในกรณีของบัตรเครดิต ซึ่งจะทำให้นำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้คล่องตัวขึ้น เช่น จ่ายค่าแท็กซี่ ซื้ออาหารตามร้านทั่วไป เป็นต้น

- ☺ ความปลอดภัยที่เพิ่มขึ้น จากการที่ไม่ต้องพกเงินสดจำนวนมาก ขณะที่บัตรต่างๆ เช่น บัตรเดบิต บัตรเอทีเอ็ม จะใช้

ชิปการ์ด แทนแถบแม่เหล็กในปัจจุบัน โดยมีกำหนดการของการเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือน พ.ค.2559 และในอนาคตจะค่อยๆ ไปสู่ระบบ PIN ในการรูดซื้อของ

☺ การติดต่อภาครัฐที่จะมีความสะดวกมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการรับสวัสดิการ (อาทิ เบี้ยยังชีพ การชดเชยค่ารักษาพยาบาล) การรับเงินภาษีคืน ที่จะวิ่งเข้าสู่บัญชีธนาคาร หรือ e-Wallet ของผู้รับได้โดยตรง ตลอดจนการชำระภาษีที่จะมีความรวดเร็วมากขึ้น

จากภาพที่จะเกิดขึ้นดังกล่าว ศูนย์วิจัยกสิกรไทยคาดว่า จะส่งผลให้สัดส่วนมูลค่าการชำระเงินด้วยช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของไทยเพิ่มขึ้นจากที่ประมาณ 40% ไปอยู่ในระดับที่สูงกว่า 50% ได้ในอีก 10 ปีข้างหน้า ซึ่งเทียบเคียงได้กับกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว เช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย สหรัฐฯ ซึ่งมีสัดส่วนดังกล่าวสูงกว่า 50% หรือที่ 89% 86% และ 80% ตามลำดับ ขณะที่สัดส่วนดังกล่าวของมาเลเซีย และอินโดนีเซียอยู่ที่ 45% และ 31% ของการชำระเงินรายย่อย ตามลำดับ

• ผู้บริโภคที่เป็นผู้มีรายได้น้อยหรืออยู่ห่างไกล มีโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากการชำระเงิน/โอนเงินที่สะดวกขึ้น และสามารถทำผ่านมือถือได้ ซึ่งทำให้ไม่ต้องเดินทางไปที่สาขาหรือตัวแทนรับชำระเงิน ซึ่งหากผู้บริโภคเริ่มมีความคุ้นชินกับระบบการโอนเงินดังกล่าวและใช้งานมากขึ้นแล้ว ก็น่าจะสามารถต่อยอดไปถึงการเข้าถึงบริการด้านสินเชื่อ และการออม-ลงทุนในระยะถัดไปได้ เนื่องจากผู้ให้บริการทางการเงินจะสามารถสะสมข้อมูลธุรกรรม และพฤติกรรมทางการเงินรายบุคคล สำหรับการประเมินเครดิต และให้สินเชื่อในอนาคต ภายใต้อัตราดอกเบี้ยที่คงต่ำกว่าสินเชื่อระบบ

ผลกระทบ: ภาคธุรกิจและเศรษฐกิจ จำนวนผู้ให้บริการชำระเงินรายใหม่ที่จะเพิ่มขึ้น ทั้งจากการสนับสนุนของภาครัฐ ประกอบกับ ด้วยทิศทางของปริมาณธุรกรรมที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตจะเป็นการจูงใจให้มีผู้ให้บริการรายใหม่ในตลาด รวมถึง ผู้ให้บริการที่มาจากต่างประเทศ

ธุรกิจ E-Commerce ขยายตัวเพิ่มขึ้น ด้วยความสะดวกสบายในการชำระเงินที่เพิ่มขึ้น น่าจะช่วยหนุนธุรกิจร้านค้าออนไลน์มีการเติบโตเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในรูปแบบ e-Commerce และ/หรือ m-Commerce ซึ่งจะกลายเป็นช่องทางการขายใหม่ ที่มีต้นทุนต่ำให้กับธุรกิจเอสเอ็มอี รายเดิมและรายใหม่ อีกทั้งเหมาะสมกับพฤติกรรมผู้บริโภคเขตเมืองที่ใช้เวลาบนโลกออนไลน์นานขึ้น

ลดต้นทุนของระบบเศรษฐกิจในภาพรวม

โดยกระทรวงการคลังระบุว่า จะลดต้นทุนได้ประมาณ 75,000 ล้านบาทต่อปี หรือประมาณ 0.8% ของจีดีพี ซึ่งเป็นเม็ดเงินที่คำนวณจากการประหยัดต้นทุนจากภาคธนาคารราว 30,000 ล้านบาทต่อปี จากการลดการพิมพ์ธนบัตร การบริหารจัดการเงินสดและเช็คและต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินสดที่เก็บไว้ในศูนย์จัดการเงินสด

รวมทั้งการประหยัดต้นทุนจากภาคธุรกิจอีก 45,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งอยู่ในรูปต้นทุนที่ลดลงจากการบริหารจัดการเก็บเงินสดและเช็ค การพิมพ์และจัดส่งเอกสาร ใบกำกับภาษี เป็นต้น (โดยยังไม่นับรวมการประหยัดต้นทุนด้านอื่นๆ อาทิ ด้านเวลา ด้านเอกสาร และด้านแรงงาน

โดย ศูนย์วิจัยกสิกรไทย